

5. Паризька конвенція про охорону промислової власності: Конвенція, Міжнародний документ від 20 березня 1883 року. Вестник ВАС РФ. 1996. № 2. 107 – 129 с.

6. Пічкурова, З. В. Систематизація теоретичних положень та наукових поглядів на економічний зміст інтелектуальної власності [Текст]: зб. наук. пр. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка». 2013. Вип. 24. С. 215–219.

7. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони на 2014 – 2017 роки від 27 червня 2014 р.

Катеринчук К. В.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри спеціально-правових дисциплін
Таврійського національного університету
імені В. І. Вернадського*

Беспаль О. Л.,

*старший викладач кафедри кримінального права та процесу
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»*

ПОНЯТІЙНИЙ АПАРАТ НАЦІОНАЛЬНОГО КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

З прийняттям Кримінального кодексу України (далі – КК України) серед науковців донині обговорюють проблемні питання щодо недосконалості понятійного апарату законодавства України про кримінальну відповідальність. Особливі ускладнення виникають під час порівняльного аналізу національних та міжнародних нормативно-правових актів. Так, наприклад, Конституція України в статті 28 встановила заборону катування, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню. КК України також встановлює кримінальну відповідальність за застосування катувань, а Кримінально-виконавчий кодекс України в статті 1 визначає мету і завдання кримінально-виконавчого законодавства України: «запобігання тортурам та нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню із засудженими».

Отже, на даний час, все ж таки залишається нез'ясованим використання термінів «катування» та «тортури». Науковці, журналісти, законодавці та інші використовують «подвійний» термін, тобто і катування, і тортури. Наявність синоніму «тортури» спричиняє труднощі неоднозначного тлумачення зазначених термінів, тому пропонуємо внести зміни до статті 1 КВК України, замінивши термін «тортури» на «катування».

Також в чинному законодавстві, зокрема в кримінальному праві, виникають проблеми й у зв'язку з ототожненням, а в окремих випадках і підміною термінів «дитина», «малолітній» та «неповнолітній». Як слушно зазначають П. П. Підюков та В. М. Канюс «в українській мові є різні назви дитини залежно від її віку: «новонароджений», «немовля», «грудна дитина», «малюк», «дитина дошкільного віку», «дошкільник», «школяр», «хлопчик», «дівчинка», «дівчина», «підліток», «парубок», «юнак». Проаналізувавши наукову літературу, чинне законодавство та відомчі нормативно-правові акти, можна знайти й такі поняття: «молодший шкільний вік», «ди-

тина молодшого шкільного віку», «середній шкільний вік», «старший шкільний вік», «неповнолітня особа», «фізична особа, яка не досягла чотирнадцяти років», «особа, якій виповнилося шістнадцять років»; «особа віком від чотирнадцяти до шістнадцяти років», «особа, яка не досягла вісімнадцятирічного віку», «новонароджена дитина», «малолітній», «малолітня дитина», «неповнолітній», «дитина» та ін.» [1].

Таким чином, на сьогоднішній день не існує єдиного поняття, яким можна було б назвати особу віком від народження до вісімнадцяти років.

Згідно із Законом України «Про громадянство» (стаття 1) та Законом України «Про охорону дитинства» (стаття 1) дитина – це особа віком до 18 років [2; 3]. В КК України використовуються терміни «неповнолітній», «малолітній», «дитина», які подекуди підміняють один одного та створюють плутанину в термінології. Так, наприклад, у назві ст. 137 КК України вжито поняття «дитина», а в диспозиції – «неповнолітній», у назві ст. 156 КК України вжито поняття «неповнолітній», а в диспозиції – «особа, яка не досягла шістнадцятирічного віку» [4]. Кримінальний процесуальний кодекс України в ст. 3 дав визначення «малолітній» та «неповнолітній» особам, а саме: «малолітня особа – дитина до досягнення нею чотирнадцяти років», «неповнолітня особа – малолітня особа, а також дитина у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років» [5]. Дискусійними залишаються й такі визначення, оскільки «дитина» – це особа віком до 18 років. Тож навіщо давати у визначенні даних понять термін «дитина», який є значно ширшим, ніж ті, які тлумачаться (неповнолітній та малолітній)?

В науковій доктрині є різні думки вчених щодо уніфікації даних термінів. Так, деякі автори (В. В. Вітвіцька, Л. В. Левицька, М. Ю. Самченко) пропонують з метою усунення плутанини даних категорій внести уточнення в ряд статей Особливої частини Кримінального кодексу України. Так, Л. В. Левицька пропонує поняття «неповнолітній» викласти таким чином, щоб у диспозиції був вказаний конкретний вік. Наприклад, в ч. 3 ст. 152 КК України передбачити відповідальність за згвалтування неповнолітнього чи неповнолітньої віком від 14 до 18 років, а в ч. 4 ст. 152 КК України передбачити відповідальність за згвалтування неповнолітнього чи неповнолітньої віком до 14 років [6, с. 7]. Така пропозиція заслуговує на увагу, проте необхідно мати на увазі, що вносити зміни, запропоновані вищезазначеними вченими, необхідно буде не до ряду статей Особливої частини КК України, а до всього КК України.

Отже, можна зробити висновок, що чинне законодавство потребує вдосконалення, в тому числі й в частині термінології та окремих визначень, зокрема необхідно замінити в статті 1 КВК України термін «тортури» на «катування». Також необхідно уніфікувати терміни, які непослідовно використовуються в КК України: «малолітній», «неповнолітній» та «дитина», оскільки в багатьох випадках поняття «малолітній» підміняють поняттям «неповнолітній».

Список використаних джерел:

1. Підюков В. В., Канюс В. М. Неповнолітні як об'єкт кримінального насильства: термінологічно-правовий аспект. URL: http://archive.mdct.ru/portal/Soc_Gum/Nvknuvs/2011_6/pidykov.htm.
2. Про громадянство України: Закон України від 18.01.2001. № 2235-III.
3. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001. № 2402-III.
4. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012. № 4651-VI.
6. Левицька Л. В. Запобігання насильницьким злочинам щодо неповнолітніх в Україні: Автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. юрид. наук. 12.00.08 / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. К., 2003. 24 с.